

Социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэм тегущылагъэх

УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу Марат Хуснуллиныр Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыыл Мурат тыгъуасэ йулагъ. Шъольырым социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм, лъепкь проектхэм ыкы къэралыгъо программэхэм ягъецкэн лъеныхъохэр тегущылагъэх.

Джащ фэдэу гъогухэм ыкы псэуплэхэм яшын фытегъэпсыхъэгэе лъепкь проектхэм, йерифэгу къэлэ щылахъэр гъэпсыхъэним, «Псы къабз» зыфиорэ проектыр республикэм щыгъецкэлагъэ зэрэхъугъэм язэфхъысыжъхэм Къумпыыл Мурат къатегущылагъ.

Кызызерауягъэмкэ, мы аужырэ ильеситүм республикэм псууплэ квадратнэ метрэ мин 500-м ехъу шатыгъ. Псэуплэ зэрэгъэгъотынхэмкэ йерифэгъу къэгъэлъэгъоним проценти 9-кэ къырагъэхъугъ ыкы 69-м къэхъагъ. Шъольырым амалэу йекъэлхъэр къыдэлъятахъэу псууплэхэм яшынхэм планэу щылэм егъэхъугъэним илофыгъо анаэ тирадзэнэу Марат Хуснуллиным къарилуагъ.

Лъепкь проектэу «Щынэгъончээ ыкы шэпхъешүхэм адиштэрэ автомобиль гъогухэр» зы-

фиорэм республикэм ипащэ къытегущыиэзэ, ашт игъецкэн 2019 — 2024-рэ ильесхэм сомэ миллиарди 3,3-рэ пэуаильхан гухэль зэрэйэр хигъеунэфыкыгъ. Блэкыгъе ильесим иплан зэшхойгъе хуугъэ, гъогу псэольэ 49-рэ зэтэргээпсыхъагъ. Мы ильесимкэ агъэнэфэгъагъэм ыпэ итхэу юф зэршагъэм иштуагъэкэе автомобил гъогу яхы 10 агъецкэлжын альэкъигъ.

Мыекъуапе къезуухъашт автомобиль гъогум ишын лъыгъэгъотэгъэним, автомобиль гъогоу «Адыгэхъял — Бжэдэгъуябл» зыфиорэм игъецкэлжын, трассу «Краснодар — Верхнебаканс» зыфиолу Тэхъутэмыхъо районым пхырыкырэм гъогу зэхэкылэхэр щыгъэпсыгъэнхэм яофигъохэм лъеныхъохэр атегущылагъэх. Гъогу проектхэм ягъецкэн

фытегъэпсыхъэгэе предложение республикэм ипащэ къыхъыгъэхэм Марат Хуснуллиним къадыригъештагъ.

Адыгейим социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ ышынхэм иунэе программэу 2024-рэ ильесим нэс телтыгъагъэм игъецкэн зэрэлъятуатэрэ Къумпыыл Мурат къатегущылагъ.

Адыгейим и Лышхъэ УФ-м

и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэ фэрэзагъ шъольырым ынаэ къызэрэтэтымкэ. Инвестициихэмкэ, экономикэмкэ ыкы чыюпсымкэ лъякъея яэр, федеральнэ гупчэм амалэу къаритырэр шуугаагъэ къытэу агъэфедэним зэрэпильтиштхэр республикэм ипащэ хигъеунэфыкыгъ.

Къэралыгъо программэу «Псы

къабз» зыфиорэм М. Хуснуллиныр къатегущыиэзэ, ашт игъецкэн пэуягъашт мылькоу 2023-рэ ильесим шъольырым къыфатуулцын фэгъягъэр 2021-рэ ильесим тегощэжъыгъэним хэпльэнэу УФ-м псэольэшынхэмкэ и Министерствэ пшээриль фишыгъ.

АР-м и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу

Іэпүіэгъунчъэу къэнагъэхэп

Бизнес цыкъум ыкы гурытим ашылажъэхэрэм яофихэм язытет, хэхъоныгъэу ашыхэрэм, юф ашэшүүним, заушюмбгүүним апае амалышлоу яэхэм бэккэ япхыгъ экономикэм инеушире мафэ зэрэхъущыр.

Адыгейир пштэмэ, нахыбэу юфшлэпэ чыплэхэр къэзитынхэрэр, хэбзэлаххэр бюджет пстэумэ кахаэзыльхъэхэрэр, товархэмкэ, фэгъо-фашлэхэмкэ бэдзэршылээр «къэзыу-

шъэрэр» мыш щылажъэхэрэр ары. Хэтки ар шъэфэп. Бизнес цыкъум ыкы гурытим юф ашызышэу хызымтэшлэпэ 3500-рэ ит, унэе предпринимательхэр 12830-рэ мэхъух.

Ахэм юфшлэпэ чыплэ 32390-рэ кваты.

Зигугу къэтшыгъэ пчагъэм инахыбэр, процент 54,9-рэ, сатышынхэм пыль е шхаплэ ил, процент 13,5-мэ, ар нэбгырэ 1732-рэ, зыгорэ къыдагъэкъы.

Бизнес цыкъум ыкы гурытим фэгъэзагъэхэм къэралыгъо іэпилэгъу ягъэгъотыгъэнир непэ иго дэдэу ѿшт. Зэпахырэ узэу дунаир зэлтызыкъуагъэм экономикэм иягъэу ригъэкъирэр нахь

макъе хууныр ашт епхыгъ. Ашт зыээриушомбгүрэм ыпкь къыкъыкъ, хыэмэтшлэхэм къыдагъэкъирэр зыщиуагъэкъын агъотыжырэп, мылькоу къалэжырэм, сатым къащылагъ, цыфэу юфшлэпэ чыплэхэр зэрэтиштгъэхэр нахь макъе ашынхэ фаеу хуугъэ...

Ашт фэдэ кынигъохэм бизнесир захахъэм, хэбзэлаххэм ятынхэ фэгъэкъотэнхэр, нэмыкъи іэпилэгъу зэфэшхъафхэр къызэлдэлъятахъэгэе юфшлэпэ зэшшуахыштхэр къэралыгъоми,

(Икъеух я 2-рэ нэклуб. ит).

Щылэ мазэм и 25-р — урысые студентхэм я Маф

**Адыгэ Республикэм истудентхэу
лъытэнэгъэ зыфэтишынхэр!**

Ныбджэгъу лъапIэхэр!

МэфэкI шыгъомкэ — урысые студентхэм я Мафеке тышьуфэгушо!

Апшъэрэ, гурит еджапIэхэм ялекционнэ залхэмрэ ялабораториехэмрэ зинибжыкIэгъу щызыгъекIуагъэ

пэчпъкэ студентыгъор гум нахь къинэжыре лъэхъенэ тхъагъо ѿит.

Тыгу къыддеэу мы мафэм студентхэм тафэлъало творческэ, научнэ гъэхъагъэхэр ренэу ашынэу, гъэсэнэгъэ дэгүүрэ шынэгъэ куурэ зэрэгзэгъотынэу, яфэшьошэ чылпэ щынэгъэм щаубытынэу.

Ныбджэгъу лъапIэхэр, еджэнми, творчествэми, спорти гъэхъагъэхэр ашыншынэу, псауныгъэ пытэ шынэгъэу, шум шыущимуухъэу, шынцихъэ

зытельыжъэу шыущиэнэу шыуфэтэло! ШыигъашI гушуагъорэ теклоныгъэрэкэ орэбай!

**Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу,
Урысые политикэ партиеу «Единэ Россиим»
и Адыгэ шыольыр къутамэ и Секретарэу
Къумпыйл Мурат**

**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ**

ІэпыIэгъунчъэу къэнагъэп

(ИкIеух).

хэушхъяфыкIыгъэу Адыгейими ашагъэнэфагъэх. Шхъадж иофхэм язытэт ельтыгъэу екологIэгъэ хэвээфагъэ къыфэгъотынэым, ІэпыIэгъу ишыкIагъэр етыгъэнэым пае апэдэдэ республикэм щызашуахыщхэм яплан аштаарь. Аш къыщидэлъытагъэу къэралыгъо ыкIи муниципальнэ мылькум хахьэрэ псэуальэ бэджэндэу зыштагъэхэм аш ыпкэ зыщатыщ палъэр афыльагъэклотагь. Ар бизнес цыкIум ыкIи гуритым ашылажъэрэ субъект 32-мэ ашэфедагь.

Экономикэм ильэнэйкью зэ-пахырэ узым зызериушьомб-гүүрэм анахъэу иягъэ зэригъэ-кыгъэхэм ашылажъэрэ зы процент нахьыбэ темигъэхуа-гъэу чыфэ зэраратыщ шаххъэр агъенафхи, фэгъекIотэнхэр къызщидэлъытагъэ микро-

займ 39-рэ ашэпсыгь. Ахьщекэ къапломэ, ар сомэ миллион 33,1-рэ мэхъу.

АР-м предпринимательхэм ІэпыIэгъу ятыгъэнэйкIэ и Фонд ишлгээшхо къегъакло. Аш чыфэ зэритьгъагъэхэм икIэрыкIэу къафильтэжэй (реструктуризация), бизнес цыкIум ыкIи гуритым ясубъект 23-мэ ашкэ IэпыIэгъу афэхъуугь.

Системэ къызэрыкIом (упро-щенная) е «патентнэ» шыкIем тетэу хэбзэлаххэр ытынхэу зыгъэпсыгь хъызметшапIэхэм фэгъекIотэнхэр афашыгъэх. Ахэм аштырь зыфэдизим игъэ-нэфэн фэгъэхыгъэгэе республике хэбзэгъэуцугъэу мэльяфэгъу мазэм Къэралыгъо Советым — Хасэм ыштагъэм къызэрэшы-дэлъытагъэмкэ, хэбзэлаххэр

процент 1 — 5-м нэсэу къе-хыгъэу атын амал ялэ хуьгъэ. Джащ фэдэу мы законыр заштагъэм ылж бизнесыр ыгъэпсий, аперэу зязгъэтгъэхэм хэбзэлаххэр амьтынхэу ашыгъэ.

Предпринимательхэм банкым чыфэ къыызыхыгъэу ахтэир макIэп. Ахэмкэ IэпыIэгъушо мэхъу мазэм атын фаер эзкэхъягъэ зыхьукIэ. Республиком

лоф щызышIэрэ банкхэм зэкIэми ар агъэцакIи, бизнесым исубъекти 160-мэ къаделагъэх. Ахэм чыфэу аштагъэр пстэум-ки сомэ миллион 911-рэ мэхъу.

Цыфхэм лофшапIэлэхэр чамынэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ программэу мы ильэсым аштагъэхэм къыщидыхэлъытагъэу кредит 150-рэ банкхэм агъэпсий ашыгъэ. Ахьщекэ къэплытэмэ, ар сомэ миллионы 189-рэ.

Мы IэпыIэгъухэр зэпахырэ узэу дунаир зэлтээзүүгъээ зэрарэу къыхырэ нахь макIэхъуним, хъызметшапIэхэмрэ организациехэмрэ къэмуюцунхэм, административнэ пшъерыльэу ыкIи хэбзэлаххэр аштагъа-тээр нахь макIэхъуним фытегъэпсыхъагъэх, шуагъэ къызэратырэми Io хэлъеп.

**Хэутынным
фэзгъэхъазырыгъэр
ХҮТ Нэфсэт.**

Чыгу гектар 43-мэ ашагъэтIысхъашт

Лъэпкэ проектэу «Экологием» хэхъэрэ федеральнэ проектэу «Мэзхэм якъеухуумэн» зыфиорэм игъэцэкIэн Адыгэ Республикэм мэзхэмкэ и ГъэзорышапIэ мы ильэсми лъигъекIотэшт.

хэр, нэмийкIхэри. АР-м мэзхэмкэ и ГъэзорышапIэ ишацэ Былымыкъэ Рээшдээ къызэриулагъэмкэ, мэзым къыщыкIыхэрэм икьюо яшушиэнхэмкэ лесничествэм зэхишэрэ лофтхабзэхэр тапэки агъэлэшынхэ фае.

Федеральнэ проектэу «Мэзхэм якъеухуумэн» зыфиорэм игъэцэкIэн хэхъэу 2021-рэ ильэсым АР-м мэзхэмкэ и ГъэзорышапIэ ыкIи аш хэхъэрэ учреждениехэм мэзир къызэтэгъэнэжыгъэнэ ыкIи мэзым къыщагъэкIырэ чыгхэм якIэхэр гъэхъазырыгъэнхэм фэгъэхыгъэ лофтхабзэхэр зэрхэхээ. Джащ фэдэу мы ильэсим мэз хъызметим епхыгъэ лофтхабзэхэм ягъэцэкIэн лъагъэктэштых:

Чыгу гектар 43-мэ чыгхэр ашагъэтIысхъашт, чыгу гектари 141-м ехъумэ агротехническэ фэло-фашихэр арашылпэштых, гектар 201,8-м кIэхэм якъе-кын щыдэлжэштых, кIэ килог-грамм 400 фэдиз агъэхъазы-рышт.

Джащ фэдэу федеральнэ проектэу «Мэзхэм якъеухуумэн» зыфиорэм пшъерыль шхъаэу илэхэм ашыщ мэзым машлор къыщымыхъуним фэло-рышIэнхэр ыкIи мэзхъызмет техникир, оборудование икьюо къызээкIэгъэхъэгъэнхэр. Ахэр зэрэгзэгъотынхэм фэшл феде-ральнэ бюджетим щыщ сомэ мин 6149,4-р ГъэзорышапIэм къыфатууцыгь.

Чыгэу раупкыгъэм ыкIи мэз чыг цыкIоу кIодыжыгъэхэм ачыпIэ кIэхэр гъэтIысхъажыгъэнхэм, мэзым лоф щызы-шэхэрэм шшэдэкIыжъэу ахыр-эр гъэлэшыгъэнэмын мы лофтхабзэр фэлорышышт.

БлэкIыгъэ ильэсим мэзым иккызэтегъэнэжыкIын фэгъэхы-гъэе лофтхабзэр икьюо зэшшу-

хыгъэх. Аш игъэкIотыгъэу щытегущыIагъэх лесничествэм ипащэрэ хэушхъяфыкIыгъэ учреждениеу «Адыгейская лесопожарная охрана» зыфиорэмэ ялгээ лофтшэгъэу зэхэс-сыгьом. Аш 2020-рэ ильэсим изэфхыссыжъхэр щашыгъэх ыкIи 2021-рэ ильэсим мэзхэм якъызэтегъэнэжыкIынкэ шшэ-

рыльэу ялэхэр ыкIи лофтхабзэу зэхашцхэр щагъэнэфагъэх. Зэхэссыгьом анахъэу анаэ зыщтырагъэтгъэгъэр чыг цыкIоу агъэтIысхъагъэхэм игъом агротехническэ ыкIи мэзым икъэгъэкIын епхыгъэ фэло-фа-шэхэр афагъэцэкIэнхэр, ахэр раупкыгъэ хъумэ зиххэхъогъу чыг цыкIоу ашагъэтIысхъашт.

МэкъэгъэIу

**Адыгэ Республикэм щыпсэухэу
лъытэнэгъэ зыфэтишынхэр!**

Федеральнэ законэу N 431-рэ зытетэу «Къадзыхъэгъэ Севастополь дэсигъ» зыфиорэр тамыгъэр зыфагъэшшошагъэхэр Хэгъэтуу зэошом иветеранхэу лъытэгъэнхэмкэ, социальнэ зераухуумэрэ правовой гарантихэр ветеранхэм афэгъэнэфэгъэнхэмкэ Урысые Федерациим изаконодательнэ акт заулэмэ зэхъокы-ныгъэхэр афешыгъэнхэм ехъылпагъ» зыфиорэр 2020-рэ ильэсим тыгъэгъазэм и 22-м аштагь.

1994-рэ ильэсим тыгъэгъазэм и 16-м аштагьэ Федеральнэ законэу «Ветеранхэм яхылпагъ» зыфиорэм ия 18-рэ статья тетэу ахэм социальнэ IэпыIэгъу атефе.

Урысые Федерациим и Законэу N 4468-1-рэ зытетэу «Дээм къулыкы щызыхыгъэхэм, хэгъэтуу клоцI лофтхэмкэ къулыкыхэм, мэшлогоэкIосэ къэралыгъо къулыкыхэм, наркотикхэмрэ психотропнэ веществовохэмрэ зэрэгзэекIохэрэм гүнэ лъызыфыре къулыкыхэм, уголовнэ-гъэцэкIох системэм икъулыкыхэм,

иучреждениехэм ашылжэхъэхэм, Урысые Федерациим и Лъэпкэ гвардие идээхэм, Урысые Федерациим икъулыкыхэм пынжыж юзыгъэхъицхэр ахэтигъэхэм ыкIи ахэм яунагъохэм арысхэм пенсие къаззэраратырэм ехъылпагъ» зыфиорэм, 2001-рэ ильэсим тыгъэгъазэм и 15-м аштагьэ Федеральнэ законэу N 166-рэ зытетэу «Къэралыгъо пенсиехэр Урысые Федерациим къаззэраратыхэрэм ехъылпагъ» зыфиорэм, 1999-рэ ильэсим бэдзэогъум и 17-м аштагьэ Федеральнэ законэу N 178-рэ зытетэу «Къэралыгъо социальнэ IэпыIэ-

гъу ятыгъэнэхэм ехъылпагъ» зыфиорэм адиштэу бгъэхалхъэу «Къадзыхъэгъэ Севастополь дэсигъ» зыфиорэр къызыфагъэшшошагъэхэм мазэ къэс ахьщэ IэпыIэгъуруе пенсие тэгъахъорэ аратын фае.

Аш епхыгъэу Адыгейим иветеранхэм я Совет республикэм исхэу мыш фэдэ купым хахьэрэм къяджэ Адыгэ Республикэм икъалэхэмрэ ирайонхэмрэ яветеранхэм я Совет зыфагъэзэнэу.

**Адыгэ Республикэм
иветеранхэм я Совет итхъаматэу
КъУАДЖЭ Аслъан.**

Къоджэшьэо Казбек:

«Типшъэрыль шъхьаїэр — хабзэм икъулыкъухэмрэ цыфхэмрэ азыфагу иль зэпхыныгъэр нахь гъэптигъэныр ары»

Шъолырым игъэорышэнкэ гупчэ (ЦУР) мазэ хъугъэ республикэм къызыщизэуахыгъэр. Аш иоффшэн зыфэгъэзагъэр Адыгэим иль социальнэ-экономикэ щылаклэр зэфэхысыжь шыгъэныр ыкли юфыгъоу къэуцуухэрэр дэгъэзыжыгъэнхэр ары. Къулыкъуклэм пшьэрыль шъхьаїэр илэхэм, иоффшэн зэрэзэхэшагъэм, мазэу юф зеришлагъэм цыфхэр анахьэу зыгъэгумэкъихэу къыхагъэшагъэхэм афэгъэхыгъеу гущыгъэгъу тыфэхъугъ Адыгэимкэ шъолырхэм ягъэорышэнкэ гупчэм ипащэу Къоджэшьэо Казбек.

— Казбек, сидуущтуу мы гупчэр тиреспублика къызыщизэуахын эу хъугъа?

Сыда ишишьэрыль шъхьаїхэр?

— Урысюем и Президентээ Владимир Путиним инашьшо-кэ, тиреспублика имызакью, къэралыгъом исубект пстэуми мыш фэдэ гупчэр ашагъэ-псых. Икъигъэ илэхэсүм шэклюгум и 30-м ЦУР-Р Адыгэим къызыщизэуахыгъ. Аш хэлэжь-хэх Адыгэим и Лышхъэу Къумпил Муратрэ мыкоммерческэ организациеу «Диалог» зыфиорэм ипащэу Алексей Гореславскэмрэ.

Мы проектыр зэпхыгъэр Урысюем цифре шыклем хэхьонигъэ ышыным и Министерств ары, ар гъэцэклагъэ зэрэхъурэм лыпльпэшт мыкоммерческэ организациеу «Диалог».

Пшьэрыль шъхьаїэр мыш фэдэ гупчэрэхэм ялэр — псаунигъэр къэуухумэгъеним, гъэсэнгъэм, социальнэ ухуумэним, псэуплэ-коммунальнэ хъызметым, нэмыкльэнхэхэн яхыгъэу закынфэзигъэзэрэ цыфхэм яхтыльхэм ахэпплэхэр, нэужым а юфыгъохэр зэхафынхэм фэш аш афэгъэзагъэ гъэцэклэхэр хэбзэ къулыкъухэм алэклэдгэхъанхэр. Аш даклоу, ахэр зэшохыгъэ зэрэхъушт уахтэр нахь маклэ шыгъэним тыптын фое.

— Къэралыгъо хабзэм ылъэнинкъоклэ цыфхэм даоу ялхэр шъо сидуущтуу къышуїлкъиахынхэу хуура?

— Дэо закъоп мыш хахьэхэрэр, лъэу ыкли къэбар гъэнэфагъэу къатхыхэрэм зэклеми юф адэтэшлээ. Ашкэ цыфхэм анахьэу къызфагъэфедэрэр интернет амалыр ары. Хабзэм икулыкъу пэлчли линие занклемхэр е онлайн-приемнэхэр илэх, ахэм тарехъешш къэрэтихэх. Джаш фэдэу, къэралыгъо порталхэр ыкли шъхьэнигъэ социальнэ хъытиуухэм ташылъэлэх. Типшъэрыль шъхьаїэр цыфхэм хабзэм икулыкъуухэм зыэрэфагъэзагъэмкэ ишыкъиэгъэ джэуапыр игъом агъотижыныр ыкли зэпхынгъэу азыфагу ильыр гъэптигъэныр ары.

— Казбек, гупчэм иоф-шэн зэрэзэхэшагъэм нахь ишкъиотыгъэу къытегу щылаклэр?

— Лъэнинкъу 8-мэ атэгэ-псыхыагъэу гупчэм къэбархэр къылаклэхъанхэу щыгъэпсыгъ: коммунальнэ пыдзэфэ пытхэхэр, псэуплэ-коммунальнэ ыкли югогу хъызметыр, транспортыр, энергетикэр, гъэсэнгъэр, социальнэ ухуумэним ыкли псаунигъэр къэуухумэгъеним. Цыфхэм ядохэр зэхэт къэбар системэу «тепловой картэхэр» заджэхэрэм къехъэх. Мыш республикэм ирайон пэлч юфыгъоу къызыщизэуахырэр илпэлгэйон пльэкльшт. Площадкэ пстэуми цыфхэм ясообщениехэр автомат шыклем тетэу атхых ыкли тигупчэ къылаклэхъэх. Нэужым ахэр зыфэгъэзэгъэ министерствэхэм ыкли ведомствэхэм япащэхэм альтигээсэх.

Адыгэим мы юфыр щызэхэмышагъэу щытыгъэп. Ильэс хъугъэу программэу «Инцидент-менеджмент» зыфиорэм юф ешлээ, джа къэбархэр еугъоих. Ау югогу къыхъэ къызэрикүрэм фэшлээ игъом цыфхэм джэуап агъотижырырэп.

Адыгэим и Лышхъэу Къумпил Мурат зэрилтийрэмкэ, гъэцэклэхэр хабзэм иоффшэн нахьшылоу зэхэшгэгъенимкэ амалышур социальнэ хъытыум цыфхэм къызатхырэр янэпплэгъурагъэтийнхэр ары.

Ехъ ышхъэкэе а юфыгъэнэр зэрэзэхэшагъэм лъэшшэ зэрэлтийнхэрээ ишуугъэхэе обществэм зэпхынгъэ дырил. Аш инстаграм-аккаунт нэбгырэ мин 90-рэ фэдиз къэхагъэх ыкли

Къыблэ федеральнэ шъолырым ипащэхэм азыфагу анахь дэгъоу альтигъа. Цыфхэм янахьбэр мы нэклубъом къэтхэх, сыда пломэ псынкэу джэуапыр зэргэбэхэшагъыщтыр ашлээ.

— Социальнэ хъытыуухэм анэмийкээу цыфхэм сидуущтуу джэри ядохэр атынхэ алькъищта?

— Тыгъэгъазэм и 1-м къынгэжъягъэу, рекламэ къатэуу шүүльэгъуяа фое, «платформа обратной связи» зыфиорэм виджетыр щатлупшигъ. Къэралыгъо фэл-фашлэхэм япортал уштыгъэмэ, мыр хабзэм зыфэгъэзэнимкэ анахь къызэрэкио амалэу щит. Сыдэуштэу мыш юф ёшлээрэ? Гущыгъэм пае, цыфыр гъогум тетэу клюз, пкъэур укорэгъяа юльгэгъу. Аш сурэт тырехы, къэралыгъо фэл-фашлэхэм япортал ехъэш, къэнэфырэе кнопкам телункэш, аш къыщыхэхы «благоустройство» зыфиорэм лъэнинкъор, сурэтыр ыкли ёшыгъуяа чыл-пээр регъэгъусэх. А тыхыгъэр зыфэгъэзагъэм фэкло ыкли автомат шыклем тетэу шъольнырим игъэорышэн гупчэ «тепловой картэ» къехъэ. Гъэнэфэгъэ пальэм агъэцэлгэхэмэ, пкъэур агъэуцужыгъэмэ тылъэллээрэ. Юфыр лытимыкотагъэ зыхъуяа, зэпхыгъэ министрэм зыфэтэгъазэ.

Аш нэмыкль, юфыгъо зэфэшьхъафхэмкэ социальнэ упчэжжынхэр ыкли мэкъэтинхэр мы платформэм щызэхашэгътих.

Джыри ээ къыхэзгэшагъэмэ сшоигъу, цыфхэм зыкъызэ-рафагъазэрэм епхыгъэ тхильхэм ахэмийлэхэу щитэп. Джыри тигупчэ ишуугъэхэе а юфыгъэнэр

ним изытет ыкли пальэу зэргэбэхэшагъэрээр нахь псынкэх Ѹуцт. Агъэцэлгэхэхэр ыкли джыри зэшүүамыхыгъэхэр зэфэтхысыжьхэмэ, республикэм и Лышхъэу ѡлкэдгэхъэхэз тшыщт.

— Казбек, тишьольтыр ѿынсэхэрэм ядохэр зан-къэу къышууахылгэнхэ алькъищта?

— Цыфхэм тайкулэним тишьэриль хахьэрэп, яупчэ тэкъытахылгэнэу Ѹытэп. Юфыгъо зыгъэгумэкъхэрэм фэгъэзэгъэ хабзэм икулыкъу ары къэзитырэр. Хабзэм инструктурэ тыхахъэрэп, ау тадэлажъэз, цыфхэм зэпхынгъэу адырялэр дгээптийн фое. Министерствэ пэлч министрэм игуадээ къытапхыгъ.

— Адэ шъэфэу закынфэз-гъазэхэрэм ятхыгъэхэм шъуахалтла, хъауми ахэр ѿыншьогъэзьехэ?

— Ахэм зэклеми тахэмийлээн тифит, ау къэбарым мэхъян илэу ѿытэп, а цыфырм тыфэтхэ, зыщищим, ыцлэ, юльгэ-къуацэ таклэупчэ. Ашыгхэм къяло, джашыгъум юфыгъом изэшшохын тыфэжэ.

— Мазэ хъугъэ юф ѿыншьогъэзьехэр. Сыда анахьэу цыфхэм зыгъэгумэкъхэу къыхэзгэшагъэхэр?

— Ковидна юфыгъо хэмийтэу, цыфхэм анахь зыгъэгумэ-къыхэзгэшагъэхэрээр. Мыеекууапэ псым

икъэтин зэпхуугохэр зэрэфэхъухэрэр ары. Джаш фэдэу, урамхэм ягъэцэлгэжын, псэуплэ-коммунальнэ хъызметыр, пыдаафхэрэр. Нахь маклэу къыхахфэрэр гъэсэнгъэм епхыгъэхэр ары.

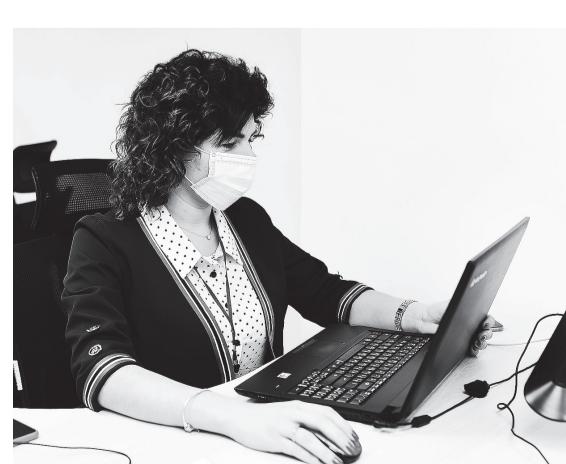
Пстэумки тхъамафэм къыклоц къатхыгъэ лъэу 135-мэ тахэллэгъа, ахэр лъэнинкъуу зыфэгъэзагъэхэм ялтыгъэу Ѹытэп.

— Къэралыгъом ишьольтырэм мыш фэдэ гупчэр къэу аицэхэшагъэх. Опыт гъэнэфагъэ ѿынш, сид фэдэ къынгыгъохэр шъуи юфыгъиэнхэ къыхэб-гъынхэ пльэкъищта?

— Шылпкъэ, бэшлагъэп мышэр ѿыншыгъэхъэрэп. Апэрэр, ильэскэ узэклэлбэжымэ, Московскэ хэкум къызыщизэуахыгъ. Ар джы зэклеми ѿыншьогъу ти. Джаш фэдэу, сэри, сигуадзи Москва тагъэкли тагъэджэж. Шэхэу тиофишихэми егъэджэн курсхэр аклыщых. Шъольтырим игъэорышэн игупчэ иоффшэн зэтеуциагъа, гумэкыгъо ти. Къынгыгуу тиофишихэми зэрэфэмыхызэрхэр ары. Къыхэзгэшэймэ сшоигъу мыр проект гъэшэгъонэу зэрэштыйд даклоу, республикэм исоциальнэ-экономикэ щылаклэр тэрээзүү зэхэфигъэзэнимкэ, гумэкыгъо тиофишихэми зэрэштыйтэр.

— Сыкыкъиэнмынчагъэу къыхэб-гъэхъожын ѿынш... — Къыхэзгэшэймэ шъоигъу мыр ѿыншьогъэзьехэрээр закъор ѿынш мазэм и 20-м къыщэгъягъэу шъольтырим игъэорышэн игупчэ интернет нэклубъохэр ВКонтактим ыкли инстаграмым ѿыншьогъу Ѹынш... @tsur_01.

— Тхъаугэгъэпсэу гущыгъиэгъуу къызээрэтихъохъэмкэ. Ишьынэ Сусан. Сурэтхэр ишьынэ Аслынтырихыгъэх.

ИшыІэнүүгъэ хэгъэгум фигъэхьыигъ

Сыджыхъ Хъазрэтбый 1932-рэ ильясым мэзаем и 25-м къалэу Краснодар къыщыхъугъ. 1943-рэ ильясым чахьи 1949-рэм тыжын медалькIэ къуухыгъ Краснодар, ыужкIэ Кавказ Суворовскэ училищыр. Аиц ыуж Кавказ Быракъ-плъыжъехъ офицер училищыр ыкIи МКъУ-у М. В. Ломоносовым ыцIэкIэ щытым журналистикэмкIэ ифакультет дэгъу дэдэу къуухыгъэх. Орденэу «Үлэшигъэ КIуачIэхэм ахэтэу Родинэм къулыкъу зэрэфихыгъэм пай» зыфиIоу я III-рэ шъуашэ зиIэр ыкIи медаль 18 къифагъэшъошагъэх. Хэгъэгу ззоишом ыкIи дээ къулыкъум яветеран. Тарихъ шIенныгъэхэмкIэ кандидат, Урысием журналистхэм ыкIи итхакIохэм ясоюзхэм ахэтигъ, Адыгэ Республиком иза-служениэ журналист, Советскэ Союзым и Пыхъужъэу Андырхъое Хъусен ыцIэкIэ щыт шIухъафтыныр тIогъогъо къифагъэшъошагъ.

Уәшыгъе Klyuch'ekhem ильес 35-рә күулькүу ашикыгъ. Курсантым шыригъажык СССР-м и Уәшыгъе Klyuch'ekhem я Генеральын штаб и Апшыэр оперативнә гөзөрүшлөпә иофицер шъхьаэм насыгъ.

кызызэригъэльягъохэрэр, тичыпIэгъу
дзэкIопIхэу Хэгъэгу зэошхом чанэу
хэлэжьагъэхэу зигугъу амышыхэрэр
кызызэрэхигъэцыгъэхэр ары.

Гущы́эм пае, тхыльхэу «В вихре конных атак» ыкты «Адыгейский полк в боях за Советскую Родину» зы-филохэрэм апэрэу къащицъэльэгъуаъ адыгэ добровольческэ шыудзэ полкыр зэрэзэхашэгъэ шыкы́эр ыкты ащ Адыгэ-им щегъэжьагъэу Прагэ нэс эзо гъоогоу къыкы́гуяа. Але зыцэ къетогъэ тхыльым оборонэмкэ Министерствэм дзээ хьишьэмкэ институт осэшко къыцы-фашигъ, ятлонэрэ тхыльым пэублэ гущы́е фэзышыгъэу, дээ шэнэгъэхэмкэ Академиим ипрезидентэу, дзэм игенералэу М. А. Гореловым къызээрэхигъэшырэмкэ, «а тхыльымкэ эзо ильэсхэм фаехэр хахъэхээ зэхашэ-щыгъэхэ дээ купхэм агыль йофигъор зэхэфыгъэним Иахышыу хишьхъагъ».

«Твои герои, Адыгея», «Солдатская слава Адыгеи», «Герои России из Адыгеи» зыфилохэрэ сборникхэу очеркхэр къыздэхъягъэхэм апэрэу игъэкотыгъэу Советскэ Союзым ыкли Урысыем я Ліыхъужъхэу ыкли орденену Щитхуму испепениц къызэрратыгъэхэу Адыгейим иштыхъу ыкли ильяпкъ зэхашлэ чыпэшхо щызыубытыхэрэр къащигъэльэ гъуагь. Хъазрэтбый шлогогэ инкэ фэльэгъугъэн фаер Советскэ Союзым и Ліыхъужъ нэбгыре 13, ахэм Шэуджэн районым къыщыхъугъэ В. С. Лозоври зэрахэтэу, къызэрэхигъэшыжыгъэхэрары».

1941-рэ ильээсүм Ростов дэжь агуулсаны заам щүхэлэжьэгээх я 184-рэ Джэджець ыкын я 188-рэ Шэуджэн шыудзээ полкхэр, я 1175-рэ Мые��ольэ шхончээ полкуу Кавказым щыригъажын Балтикэм нээснэгээр зэхэшгээ зэрэхъугъэхэр агуулсаны кийзынтоотыкынгээр Сыджыхын Хъазрэтбый.

Хъазрэтбий гээзетхэм, журналхэмээ, статья ыкын очерк шъэ пчъагъэхэуу тичынгэлтэй дзэктолхэм заам лыгъэуу щызэрхъагъэм фэгъэхыгъэхэр къа-щыхиутыгъэх. Адыгейим щыщ станицеу Кужорскэм къыщыхыгъэ И. К. Сединеу тапэккээ зыими ымышгэу, ззо ильэсхэмээ чыдээгээ промышленностын и Наркоматын пещэнгээ дызезыхъагъэх, хэгъэгумын ыпашхъэ шүшлэгтэй щыригъэхэм афэшийн 1944-рэ ильээсүм Социалистический Io-шлаккэм и Лыхъужыцээ къызфаусыгъээмээ фэгъэхыгъэ къэбарыр къихээзыгъээр Сыджыхын ары. Джащ фэдээ къалеуу Мые��уулэ щыщ летчик-истребителэуу,

фронтовикэу, Быракъ Плъыжым иорденитф къызфагъешъошэгъе И. Т. Бригидинэу зэо ужым реактивнэ техникэр алэ къырагъехъаным егъэжапц фэзышыгъэхэм ащищэу, 1966-рэ ильэсүм СССР-м и Аппшэрэ Совет и Президиум и Указкіэ щытхъуцэу «СССР-м изаслуженнэ дээ летчик» зыфиорэр къызфагъешъошагъэм гъоцу къыкгульэр ащ къыриотыкыгъ. Капитанэу А. Н. Бочкаревэу Мыекъуапэ щаплугъэр зыдэхтугъэр амышэу замощыкодыгъэу алтытэштигъ. Хъазрэтбый лъыхъозэ къыгъотыгъ ар Латвием зэрэшьфэхыгъэр, разведывательнэ диверсионнэ отрядым пэщэнэгъэ зэрэдэйзэрихъагъэр ыкИ а чыплэм зэрэшагъэтылыгъэр.

Къалэу Мыекъуапэ щыщ летчик-ис требителэу капитанэу Ф. И. Шикуновым пый самолет 25-рэ къызэрэриутэхыгъэм фэшл 1944-рэ ильэсүм Советске Союзым и Лъыхъузыкъцэ къыфагъешъошэнэу документхэр агъэхъазырыгъагъэх, ау а щытхъуцээр къырамыпэссыз заор аухын гъагъ ыкИ нэүжым Урысыем и Лъыхъу жыныцэ ащ къыфаусыгъ. Аши Сыдкыхым илахьышу хэль. Хэку гъэзетэу «Адыгейская правда» зыфиоштигъэм инэклубгъохэм 1991-рэ ильэсүм ащ изээ

Тъогу ыкъи тъэхъагъэу илэхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэр къащыхиутгъагъ, Урысыем и Лыыхъужьыцэ къыфаусынным ар къещакло фэхъугъагъ ыкъи арэуштэу юфыр зэпифэнным пае ышлагъэр маклэн.

1998-рэ ильэсүм ишүлэ мазэ и 18-м
кыншгэлжээжьагаа мафэ къэс фашисты-
дзэхэр Адыгейм зырафыжыгъэхэр
хагъяунэфыкы хууль. А мафэр гъэнэ-
фэгъэным къещакло фэхъугъэр Сыджыхъ
Хъазрэтбий. Ары Адыгейр шъхъафт
зэрашыжыгъэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр
ыкы архив документхэу 1943-рэ ильэс-
үм мэзаем и 18-м къудажкэхэу Хъа-
щтыкурэ Псэйтыкурэ пыир зерада-
фыжыгъэм фэгъэхыгъэхэр алэу
къыхэзыутыгъэхэр.

Лыхъужкъем ацл егъешлэрэу щылэ-
ным фэгъехыгъе материалыбэ Сы-
джыхым ыгъехызырыгъ. Ар кэшакло
фэхъу, Текноныгъешхор кызындахыгъэр
ильэс 60 зыщыхъуштим ыналокл къуа-
джэу Хякурынхъаблэ Советскэ Сою-
зым и Лыхъужкъэу В. С. Лозовым
исаугъэт щагъеуцгъ, аш ыцлкэ лыхъу-
жыр зыщеджэгъ къутырэу Михайлопо-
вым дэт еджаплэр зычлэт унэм шэжь
пхъэмбгъу *palyulыgъ*. Джаш фэдэу
Хазэртый кэшакло фэхъуль Мамхыгъэ
гурит еджаплэм Советскэ Союзым и
Лыхъужкъэу 1929-рэ ильэсым кыщегъэ-
жьагъэу 1939-рэ ильэсым дзэм зыща-
щегъэ уахътэм нэс къуаджэу Хяку-
рынхъаблэ щыпсэуцгъ П. И. Чаловым
ищытхуу пхъэмбгъу *eulyulыgъэн*. Со-
циалистическэ *lofshaklэм* и Лыхъужкъ-
щытхууцгъ Адыгеймкэ ыкыл *Pышзэ*
шьольтыркэ апэрэу кызынфагъашьошгъэ
А. Хь. Делэкъор зыщыпсэуцтгъэ унэу
Мыекууапэ дэтым шэжь пхъэмбгъу
eulyulыgъэн фэгъехыгъэ *lofgygori*
ары къазынчынгъэр.

Сыджыхыкх Хъазрэтбый бэмышшэу идунай үхэжжээгэй. Тхъэм джэнэт лъаплэ кырыт, егъашшэм тыгу ильышт.

ЦЫКИУШЪЭ Аслъан.
Отставкэм щыіэ полковник, АР-м
иветеранхэм я Совет итхъаматэ
игузда.

НЭХЭЕ Юр.
Фондэу «Теклоныгъ» зыфиорэм
итхъамат.

Гъэзетеджэм иепльык!

«Лъэпкъ зэхашIэрэ гупшысэрэ зиIэхэм афэгъэхыыг» зыфиорэ шыхъэ иIэу культурэ къэбарькIэу «Адыгэ макъэм» 2020-рэ ильесым ишэкIогу мазэ къыхиутыгъэр зыфэгъэхыыгъэ Лыбызыу (Аветян) Светланэ иапэрэ тхыльэу «Адыгагъэр тыдэ къитхыгъа?» цэр зыфиши къыдигъэкIыгъэм сыйзэрэхапльэрэр гъэзетеджэмэ альзызгъэлэсымэ сшIоигу.

Лыбызыу (Аветян) Светланэ итхыль сыда кыңыуатэрэ, зыфэгъэхъыгъэр, ожы сунухуу см. сунууштуу цагынтара?

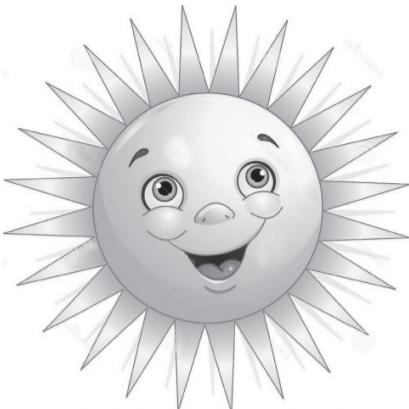
тына!э зытетыдзагъэхэр гущы!иту; «бэрышыт» джуртыбээ гущы!еу зимэхъянэкэ адыгабзэкэ къэуагъэ пэрышыт гущы!эм пэблагъ. Б/п — мы мэкъитур зэхъожыхэу мэхъу. Ятлонэрэр — ижъынрэ джуртыбзэкэ «татэ» зыфиорэ гущы!еу адыгабзэм хэт «татэ» имэхъянэнгъур ары. Мыхэмэ урагъэнгэу ижъынрэ адыгэхэмрэ джуртхэмрэ зэхахъэхэу зыштэйм зы бзэм къыхэки гущы!эрэ адрэм хэхъагъэу. Светланэ бзабээ зышлэрэ цыиф. Инджылызыбзэмрэ ижъынрэ джуртыбзэмрэ университетхэм аащызэригъэшлагъэх, Гут!э Саныет тхыльым фитхыгъэ гущы!апэм къызэрэшилорэмкэ, «непэрэ джакly». Чыристан

динымкің Тхъэр зыштошь хъуре цыф а диним иухумакы, ар къезигьештып къэрэмә ащищ. Тәркәл анахъеу тштолъа піэр Светланә зэрэеджэгъашкор, бзэмэ хәшшыкі зэрафыриләр, анахъеу адыгегү зэректоцтыр арых. Итхылъ иятлонэрэ пычыгъо иусәхәм афэгъехыгъэр ашқы шыхъат. Светланә иусәу «Адыгагъэр тыдэ къитхыгъа?» зыфиорэр хэтрэ адыги ыгу нәсынәу гъэспыгъэ. Сатыр пәпчыкің ильәпкъэгъумә къяджэ «къеу щыжынынхэу» яныдэлльфыбзэ «агъэжын чынәу». Адыгабзэм Светланә «зэречъэләжырэм» акылышы икүгъэр къе ушыхъаты. Тыбзэ хэтымыгъотәштыр макің. Мыш хъишишъэр, лъәпкъым игү

шъхъэлэжьыгъэ, идунаееплыкіэ, ихаб-зэхэр, ишэн-нэшанэхэр... хэлъых. Арышь, ныдэльфыбзэр цыфым иупчабэхэмкэ джэуап афэхъунэу щыт.

Светланэ мыр иапэрэ тхыль нахь мышлэмэ, гъэшэгъонэу зэхэгъеуцаагъэу хъугъэ. Гупшысэ шыхъаалу тхыльным пхырышыгъэм ельтытыгъэмэ, аш шыхъаэу нахь къеклоу сзызхапльэрээр – «Цыфыгъэр тыдэ къитхыгъа?». Тхыльтыр зигбо дэдэмэ ахэлпьытэмэ хъушт. Узыиэпещэ. Тхыльеджэмэ ашлого-гъэшэгъонынэу тэгугъэ. Джырэ мафэхэм электроннэ тхыльхэр цыифмэ нахь ашлолаэрифэгъу хъугъэмэ, тхыльтыр зэрэмынным пае яунэмэ арылтынэу, апэблэгъэ дэдэ хъуным фэнхэу къитщэхьу.

КЫМАФЭМ ИНЭШАНЭХЭР

Іугъо коренэу ошъуапщэхэр къе-
котэхъягъехэу чыгум шъхьащытхэмэ
— чылэх хъущт.

Къязым ылъапэхэр къеэтихэмэ — къеу-
чъышт.

Къолэжъхэр чыиг шъхьапэм щэйст-
хэмэ — къимафэр чысыгь.

Плашъахэр класу тэкъожыгъехэмэ,
къимафэр чылэшт ыкы къыхъешт.

Къимафэм ос щымынэмэ — гъемафэм
лэжъыгъэр бэгъоштэп.

Къимафэ ос фыжым жыр еукъэбзы,
чыгур егъашу, цыфыгур къыдещае.
Ильэсыкээр берэчэт-мафэ Тхъэм тфеш!!

Шъошы, шъушыгъуаза? Ашыгъум шъугу ишъуубыт

Осыр бэмэ — хъалыгъури нахыбэшт.

Къимафэм гъатхэр егъаштэ, ауми иго-
къэсышь мэткү.

Къимафэр нахь пытэ къэс, гъатхэр
нахь пасэу къекло.

Къимафэ щыргъулыр — гъемафэ
жъоркъ.

Къимафэм шыблэр маомэ, чылэш-
хохэм яж.

Къимафэ тыгъэм тегъэгушломи, къы-
гъэфабэрэп.

ТЫГЪЭНЭБЗЫЙ

ОХҮТЭ ЛЬАПI

Ильэсыкээм ипчэ охүтэ анах льаплэу
къимафэм ишылэ мазэ къызэуухы.

Осыр къесы, къесы зэпымьюу, шъо-
ш фыжым чыр зэфэдэкэ къефапэ.
Псэ зыптым зегъэпсэфы, ильэсыкээм
тыдкэлэхы. Тигугъехэр латэх, гушо-
гуубэкэ тащэгугы, арышь, тини
тицыкыли псауныгъэкэ, тхъагъокэ,
гъэхъагъэхэмкэ, мамырныгъэкэ 2021-
рэ Быгъу Фыжым иильэс къытэтэнэу
тэльяло. Тэри, тиамал ельтыгъэу, хэти
зыдгъэчанын — къелэеджакъохэр еджэ-
ным ерэггүх, тофшэклю цыфхэр
ашээрэм фэрэчэфых, джащыгум шум,
гушуагъюм, гупсэфыгъо тынчн тэзэ-
рагъэштэл. Хэти ежэ фэдэ цыфху
къыготым фэзэфэнүр, фэхъалэлныр,
фэлээкъирэмкэ зыщицкылагъэм, нэмийк
цыфху фэнхыкъомо лэпилэгъу фэхъуныр
зыщерэмгъэгъупш! Тызэгъусэу, пытэу
тызэрэгъгъэмэ, сид фэдэрэ икыгъо-

зэпрыкылэри къытфэпсынкэшт.

Ильэсыкээр охүтилэу зэхэт: къимаф,
гъатхэ, гъэмаф, бжыхъэ. Ахэбдзын гори
ахэмитэу уахтэ пэпчэ мээ щырыш
и: къимэфэ мазэхэр — тыгъэгъазэр,
шылэр, мэзаэр.

Гъэтхэ мазэхэр: гъэтхапэр, мэлыль-
фэгъур, жъоныгъуакээр.

Гъэмэфэ мазэхэр: мэкьюогъур, бэ-
дээгъур, шышхъэлур.

Бжыхъэ мазэхэр: ионыгъур, чъэпью-
гъур, шэклогъур.

Зэкэ зэхэллэйтэжьимэ, ильэсыр
мээш пшыкылту зэрэхъурэр. Къелэцкы-
кухэр, шумышихъахэу ильэсэм има-
зэхэм ацэхэр зэхэшүүфхыхэу ыкы
къашулохэу зежьугъас. Уадыгэ пшъэ-
шъэжьыеу е шъэжъыемэ, убзэктэ
уугышынэир дэгъуба?!

2021-рэ Ильэсыкээр къихъагъэр Тхъэм
хэти мафэ тфеш!!

Усэхэр зикласэхэм
апае

**ЛЫХЭСЭ
Мухьдин**

АПЭРЭ ОСЫР

Чыгум ынэгу цынэ
Епкы тхапэ дышьашъор.
Чыгэу ныкъо упцэнэм
Жыбыгъэм клегъанэ машор!

Тхъапэу къыпинэжьыгъэмэ
Атефэрэр кукуулупсэу,
Осыцэр чэу зынэсигъэм
Къыпшошы жакээр ыупсэу.

Пщэхэр ыупэкэ къыдзхи,
Тыгъэм ынэгу къырихыгъ,
Ыхваки щэджагъо нэсэ,
Чы цынэм осыр ышхыгъ.

КЫМЭФЭ ДЖЭГУ

Рассказ

*Осыр утысэхэу огум къет-
къохы, сабий джэгулэхэм ягу-
пэу ар зэлашэ, жыс къабэр
аюхъешт ашио лъэкылхъагъэ,
чэфым зэрхэхъешт, анэг-
шъхъэхэр къыхехых.*

Хэта зышлагъэр щылэ мазэр къытэ-
тэныш къимэфэшкор къытфищэштэ!

Ини цыкыли джы яшугъу, щыгын
лужуухэр бэу ашыгъых: пальтэушхүү,
джэдигу шыыпкы, шубэ къыхы, нахь
къэкаули, щырыкъу фаби, хъурышьо
нали, цылъэпэди, пух шали, іэльэ лу-
жуун къызкъуахыгъэх.

Зэпымьюу къесы. Мурат цыкыл
дунай дахэр ыгу хэпклагъ: гушубзьюу
жъогъо-осхэр ылэгушьюокэ къеубытых,
ау тхъагъэпцижъуухэр та��ыкъэ мэ-
бээхых. Хъурэр шъаом къыгурмыу, зы-
осыци юмышыгъ.

Тыдэ хъура жъогъо-осхэр, пшысэ
дахэр, шъэфы заклэх?! — ылэ цыкыхэм
псыр къапэччы.

Асхад Мурат къечъэллагъ, шъо лаш-
эхэр къыпильхъагъ, ас лашкэхэр
къифишишыгъ.

Мафэр нэфы, осыр фыжы. Зэрэтэ-
машхъяау тес сабийхэр урамышхом
зэрэтеф. Зэш-зэшыгъу, зэгъунэгъу,
зэлахъыли, зэнбоджэгъу купы чэфэу
джы зэхэт. Гъогу зэхэкъим илэ пчэгум
нэр плэпихъу Ос нысхъапэ аш щашыгъ,
гомэ-ламэу ар зэхэль — пкышио, лягэ,
зэлэктэль, зыльэгъурэм егъешлагъо.
Шъхъэр гъэлагъэ, пэр іэтыгъэ, ни напци

Логушукы, цыфху фэдэу афэпагъ.
Халат шлэтир аш щальагъ, пшъэдэль
фабэр аш дальхъагъ, ылэмычы фашьшагъ,
лалмэкт дахэр шлохальхъагъ.

Пчэгур дахэр раубыгъыгъ, къэшьюх,
къэчхэх, орэд къало.

Къало джы о ахэм анах хуулхъэ!

Ау Даринэ ыгу къэклыгъ мэшто шлэтир
агъэблэнэу!

Пхъэжъяа бэр зэтэральхъагъ, нахь
та��ырхэри хагъэфагъ. «Кы-кыкы» ылоу
зэклэнагъ, мэшто тхъуабзэм зиэтыгъ.

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Къелэцкыкухэр гушто пшысэм хэкүадэх,
пшынэо цыкыли икэсэ пшынэр къы-
гъэсигъэу зэлэшти, къыгот ныбдэгъухэр
лэгушьом жынчэу теох.

Зэкэри къэшьо, хэти зэрэфэлэх:
зэфаку, зыгъэлэти, уджи зэхэт,
къимэфэ джэгум зэлэт. Апэрэ къимэфэ
мэфэкъим игушохъо нэфэу машори
дэхэшху маблэ.

Пльэхэмэ, Ос нысхъапэр ыгу мэкл-
гээ зэхэфэ, пльэхэмэ, пчыхъэр тхъа-
гъэпцэу къякыашъэ.

Урысые Федерацием и Президент 2009-рэ ильэсүм тыгъэгъязэм и 28-м ышыгъэ унашьоу N 3510-р зытетэу «Цыфхэр Урысые Федерацием и Президент иприемнэхэм зэращырагъблагъэхэрэм федеральнэ къулыкъухэмрэ учреждениехэмрэ ялашхэр зэрэхэлжэхэрэм ехыллагь» зыфиорэр гъэцэктэгъэнэм тегъэпсыхыгъяа федеральнэ къулыкъухэмрэ учреждениехэмрэ Адыгэ Республикаемкэ ячыпз органхэм ялшхъэтхэм 2021-рэ ильэсүм иапэрэ кіэльэныкъо цыфхэр Урысые Федерацием и Президент иприемнэу Адыгэ Республикаем щылэм зэрэграгъблэгъэштхэмкэ графикир зэхагъяаугаа.

Зэпахырэ узхэмкэ Ioфхэм язытет къызэрхыльгааэм епхыгъяа Роспотребнадзорым шапхъяа ыгъяуцугъэхэм атетэу цыфхэр рагъблэгъэштых, ахэм пешторыгъэшьэу зарагъэтхын фаа.

Карантинным Ѣцилхэр е ныбжъяа ялэм ельтыгъяа яунэхэм арьсын фаахэр, пэтхуу-утхуу узхэр зиэхэу зэгуцафхэрээр амыштэнхэ альэкъышт.

Приемнэр зыдэштыйр: къ. Мыекъуапэ, ур. Советскэр, 176, Адыгэ Республикаем и Лышшхъэ и Администрации зычэт унэр, тел. 8 (8772) 52-19-00.

2021-рэ ильэсүм иапэрэ кіэльэныкъо федеральнэ къулыкъухэмрэ учреждениехэмрэ ячыпз органхэм ялашхэр зыфхэр Урысые Федерацием и Президент иприемнэу Адыгэ Республикаем щылэм зэрэграгъблэгъэштхэмкэ графикир

Зырагъблэгъэштхэ уахътэр – сыхь. 14.30 – 17.30

Ылъекуац!, ыц!, ятац!	Іэнат!эр зыфэдэр	Мазэхэмрэ мафэхэмрэ					
		01	02	03	04	05	06
М. И. Никифорова	Росреестрэм Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш	20					
Р. Хь. Натхъо	Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикаемкэ и Къутамэ илаш	27					
А. В. Абрамян	Урысые Федерацием и Следственнэ комитет Адыгэ Республикаемкэ исследованиемкэ илаш ишьэрильхэр егъэцак!э		3				
А. Хь. Къулэ	Урысые Федерацием пенсиехэмкэ и Фонд Адыгэ Республикаемкэ и Къутамэ илаш		10				
А. М. Шымыгъэхъу	Росздравнадзорым Адыгэ Республикаемкэ ичып!э къутамэ илаш		17				
А. Б. Ихно	Хъыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш		24				
В. В. Перхорович	Пшыныжъ ягъэхьыгъэнымкэ Федеральнэ къулыкъум Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш ишьэрильхэр палъэ горек!э егъэцак!э			3			
И. С. Шевченко	Адыгэ Республикаем ипрокурор			10			
М. С. Брант!э	Адыгэ Республикаем хэгъэгу клоц! Ioфхэмкэ иминистрэ ишьэрильхэр палъэ горек!э егъэцак!э			17			
А. Хь. Хъяакло	Федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Росреестрэм и Федеральнэ кадастэр палатэ» Адыгэ Республикаемкэ икъутамэ идиректор			24			
Р. Ш. Кіэныб	Федеральнэ казначействэм Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш			31			
С. А. Завгородний	Роспотребнадзорым Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш				7		
И. В. Ковалева	Урысые Федерацием юстициемкэ и Министерствэ Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш				14		
А. Н. Хъэпак!	Монополием пшыуекъогъэнымкэ Федеральнэ къулыкъум Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш				21		
Р. Р. Сихъу	Ioфш!энымкэ къэралыгъо инспекциеу Адыгэ Республикаем щылэм илаш				28		
Л. А. Кориневич	Югнедра геологиемрэ лицензированиемрек!э и Къутамэу Адыгэ Республикаем щылэм илаш					5	
З. М. Аубеков	Мыекъопэ гарнизоным идээ прокурор					12	
А. В. Аверин	Адыгэ Республикаем идээ комискар					19	
С. В. Илющенко	Урысыем и МЧС Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э шъхьаэ илаш ишьэрильхэр палъэ горек!э егъэцак!э					26	
И. В. Гричанов	Росгвардием Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш						2
А. А. Дышъэкл	Федеральнэ хэбзэлахъ къулыкъум Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш					9	
С. А. Каштанов	Щынэгъончагъэмкэ Федеральнэ къулыкъум Адыгэ Республикаемкэ и Гъэлорышлан!э илаш					16	

Патриотическэ шуныгъэмрэ щынэгъэмрэ

Лыхъужьныгъэу зэрахъагъэр агъэльап

Хэгъэгу зэошхом ильэхъан лыхъужьныгъэ зезьхъагъэхэм ясурэтхэм якъэгъэльэгъон фэгъэхыгъэ юфхъабзэм зеушъомбгүй.

Адыгэ Республикэм лъэпкэ культурэмкэ и Гупчэ, культурэм иволонтерхэр, Урысыем игуфаклохэм яобществэу «Теклонигъэм иволонтерхэр» зыфиорэм ишьольыр къутамэ зэгъусэхэу юфым зэхэшакло фэхъугъэх.

Лыхъужьныгъэ заом щиззыхъагъэхэр тшэнхэм, яшэжь дгъэгъэлэпэнэм афэш «Шэжкын икъэгъэльэгъон» зыфиорэр зэхашагь.

Заом илыхъужьхэм ясурэтхэр аугъоиххээ, альбом шъхъафы

щаклохэм лъешэу афэрэзагъэх. Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм ялахъылхэм, культурэм иофышэхэм, волонтерхэм лыхъужьыки лэжъекло Ѣитхъум яхыилгээхэгъэ хуугъэш-шагъэхэр гъэшгэгноу къалотагъэх.

Шыкешлухэм альэхъух

Адыгэ Республикэм и Къэрагыг программэу «Культурэм ихэхъонигъэхэр» зыфиоу 2020

щизэрагъэфэнхэм пылтых. Теклонигъэм ия 74-рэ ильээс ипэгъоклэу алэрэ едзыгъом хэхъэр юфигъохэр агъэцэлгагъэх. Адыгэ Республикэм щыпсухэрэм Хэгъэгу зэошхом лыгъэ щиззыхъагъэхэм ясурэт 263-рэ Республикэм лъэпкэ культурэмкэ и Гупчэ иэлэктроннэ нэклубгью къирахъагъэх.

Пчэгум къышагъэлъэгъагъэх

Лъэпкэ культурэм и Гупчэ ыцэлкэ къагъэхыгъэ сурэтхэр лъэгъупхъэхэу зэрагъэфагъэх. Мьеекуапэ ичэгүй шыхъаэу Ленинным ыцэлъэхэй сурэтхэм якъэгъэльэгъон щизэхашагь.

Теклонигъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ юфхъабзэм нэбгырабэ хэлэжьагь. Жыонигъуаклэм и 9-м, 2019-рэ ильэсийн Мьеекуапэ щизэлукагъэхэм тарих къэбархэр щизэхахыгъэх, лыхъужьхэм ясурэтхэм яплыгъэхэр зэхэ-

— 2024-рэ ильэсхэм атэлъита-гъэм къылкырыкхээз, зэхэшаклохэм яофшагъэ лягъякгуатэ. Республикэм лъэпкэ культурэмкэ и Гупчэ илашэ игуадзэу Анцокю Фатимэ къызэриуагъэу, юфхъабзэм хэлажъэхэрэм гуэтынгъэ ин ахэл.

Проектыр щынэгъэм щыпхирачиным фэшн хабзэм сомэ мини 100 къафитлупшыг. Экранышко къэнэфэу Мьеекуапэ щагъэпсышт, аш заом хэлэжьагъэхэм ясурэтхэр къышагъэлъэгъоштых.

Сурэтхэм яугъоин волонтерхэр фежъагъэх. Экранхэр Мьеекуапэ изыгъэпсэфылэ парк, «Дзэклолым ипсынэкч», заом хэклогдагъэхэм ясаугъэтэу къалэм итемир лъэныкъоклэ ѡшлэм, нэмыкхэм ашагъэпсыштых.

Шэжкын ильягъохэр

Хэгъэгум ишхъафитныгъэ

заом къыщызыухъумагъэхэм лыхъужьынгъэу зэрахъагъэр егъашын тицгынупшэштэ. Шэжкын ильягъо ѩынэгъэм щыпхиритшыэ, тарихын инэклубгьюхэм гукэ зафэтэгъэз.

Заор зылтымынэсигъэ унагьо Адыгейим щыпсурэп. Хэгъэгу зэошхом Адыгейим ѿшнэхэгээ мин 33-м нахьыбэ хэклоодагь. «Советскэ Союзым и Лыхъужь» зыфиорэ Ѣитхъуцлэр, Ѣитхъум иорден нэбгыре 53-мэ къафагъэшьошагь.

Шэжкыр сурэтхэмкэ къэгъэлъэгъошнэхэм дэлжээшт зэхэшакло купым нэбгыре 25-рэ хагъэхьагь. Республикэм лъэпкэ культурэмкэ и Гупчэ иофышэхэу Карен Каракян, Анцокю Фатимэ, Клэмэш Светланэ, Ольга Котляр, нэмыкхэри юфхъабзэм язэхщакло.

Адыгэхъалэ, республикэм ирайонхэм якуулкыушэхэр къэбархэм яугъоин, ахэр цыфхэм алтыгъэлэсигъэнхэм пылтых.

Шхъащакло Джамилэ, Эльвира Раскоповар, Дмитрий Макаровы, Хъапэкэ Амир, Хъасаныкъо Бэллэ, Абае Марие, Къуиже Заур, Мэджэс Саидэ, Хъуакло Анзор, нэмыкхэм Гупчэм зэпхыныгъэ дэярэе юфыр лягъэкгуатэ.

Афэгушуагъэх

Республикэм искустввхэмкэ иколледж Ѣыклогъэ зэукулэхэм волонтерхэр къирахъблэгъагъэх. Адыгейим культурэмкэ иминистрэ Аульэ Юрэ къыуагъ Хэгъэгу зэошхом хэлэжьээхээ дээклил 400-м нахьыбэ афэгъэхыгъэ къэбархэр къызэрэгтэй. Сурэтхэр къызэрэгтэйгъоштхэм Ѣыкешлухэр къызэрэфагъоштхэм министрэм иеплъыкэхэр къыриолагъэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкэ иминистрэ игуадзэу, Урысыем, Адыгейим, Ингушетиим культурэмкэ язаслуженэ юфышэу Шъэуапцэкъо Аминэт волонтерхэм бэрэ алоклэ. Зэхэшэн юфырхохэр уахътэм диштэу зэрэгээпсыгъэхэр А. Шъэуапцэкъо къыхигъэшыгъ.

Аульэ Юрэ, зэхэшакло купым хэтхэр дэгъою юфышээрэ волонтерхэм афэгушуагъэх, Ѣитхъум яратжыгъэх. Шэжкын икъэгъэлэгъонхэм нэбгыре мин 20-м нахьыбэ зэрялтэгъэш. Адыгэ Республикэм лъэпкэ культурэмкэ и Гупчэ илашэ игуадзэу Анцокю Фатимэ къытегущыгъ.

Ветеранхэм афэгъэхыгъэ къэбархэм яугъоин зэхэшакло купым лъегъэкгуатэ.

ЕМТЫЙЛН Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкИ къыдэзыгъэ
гъэкырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкэ Иофхэмкэ, Иэкыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэгъухэм адярэз эзхыныгъэхэмкэ ыкИ къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшигъэр:
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтэр 12-м нахь цыкунэу Ѣитэп. Мы шахъхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэкегъэлжых.

E-mail: adygoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
Урысы Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телефон радиокъэтынхэмкэ ыкИ зэлъя-иэсэкэ амалхэмкэ и Министрствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэлорышап, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаутигъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкэмкэ
пчагъэр
4398
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 120

Хэутынм узцыкээтхэнэу Ѣит уахътэр Сыхъатыр 18.00
Зыщаутигъэхэхэу уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъаигъэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаигъэр
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкыж
зыхъырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.